

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMĂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

O DATĂ MEMORABILĂ:

30 DE ANI DELA APARIȚIA ISTORIEI BISERICII ROMÂNEȘTI DE N. IORGA

Când la 1908 tânăra tipografie dela Vălenii-de-munte dădea la iveală cel dintâi volum — al doilea îi urmasă în curând — din „Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a Românilor” scrisă de dl Nicolae Iorga — faptul constituia mai mult decât o noutate științifică. El era socotit, cu drept cuvânt, un *eveniment cultural*, așteptat nerăbdător de către toți iubitorii de progres sănătos ai neamului nostru.

Căci oricât de mult se accentua în studii și conferințe, în articole de gazetă și discursuri ocazionale însemnătatea Bisericii în viața neamului românesc, totuși lipsea din literatura noastră opera mare, solidă și cuprinzătoare care să înfățișeze, veridic și luminos, acest rol covârșitor al supremei noastre instituții spirituale. Era nevoie de o *sinteză istorică*, amplă și documentată, scrisă cu talent și iubire, de o minte care desbrăcată de prejudecăți învechite și orizonturi înguste, să se ridice pe înălțimile perspectivelor clare și concluziilor juste în descifrarea labirintului de fapte și împrejurări ce s'agită sub ochii ei cercetători. Această sinteză avea să se inspire din *ideea de unitate* a neamului, arătând, că oricât de mult am fost despărțiți prin granițe politice, a existat totuși un domeniu, *cel bisericesc*, unde noi am fost *una* de-a lungul veacurilor, formând chiagul miraculos al evoluției noastre neîntrerupte spre unirea deplină din 1918.

O astfel de sinteză nu putea eși decât din condeiul revelator al profesorului Nicolae Iorga, care uimise societatea cu două lucrări similare: una „Istoria poporului românesc” tipărită la 1905 în limba germană la Lipsca, iar cealaltă „Istoria Românilor pentru poporul românesc”, eșită în 1906 la Vălenii-de-munte. Prin amândouă

genialul autor a dovedit — cum o mărturisește însuși — „că peste hotarele fără trănicie ale formelor politice, se poate scrie o istorie a tuturor Românilor, înlănțuindu-se acele *fenomene politice*, care au în adevăr însemnătate, prin izvorul comun al culturii — cultură de tradiții sufletești, de obiceiuri economice și agrare, de drept românesc, de limbă, întrebuintată pe rând în cântec și poveste, în carte bisericească și predică, în poezie, istorie și cugetare liberă.”

Nu era, prin urmare, decât firesc să așteptăm și a treia sinteză cu privire la trecutul Bisericii tot dela același strălucit istoric, care ne dusesse faima peste hotare.

Stăpânit de aceeași admirabilă concepție a *unității*, dl N. Iorga înțelegea să scrie istoria bisericească a *Românilor*, urmărind pe baze naționale și în hotare naționale, în condiții sufletești naționale, acele legături dintre oameni, ca suflete vii răspunzătoare, care ele pornesc după învățătura revelată cuprinsă în cărțile sfinte și lămurită prin apostoli, prin sfinții părinți și prin teologii celor dintâi timpuri.

De aceea dl Iorga nu s'a mulțumit numai cu acel tezaur enorm de erudiție istorică, reținut de o memorie fenomenală aproape unică în lumea savanților europeni, ci a crezut necesar să mai facă în prealabil un lucru neobișnuit până atunci: să străbată, aproape sat de sat, toate, *dar absolut toate*, ținuturile locuite de Români, culegând din biserici, mănăstiri și schituri amănunte de-o imensă bogăție istorică, ce i-au luminat atâtea taine nedeslegate. Cuprinse în câteva serii de volume de zugrăviri pitorești și culegeri de însemnări, ele au servit ca tot atâtea izvoare de informație și impresie directă în realizarea operei *noui* și ori-

ginale, care avea să fie *Istoria Bisericii românești*.

Pentru întâia oară se cerceta dezvoltarea religioasă a neamului nostru, risipit sub atâtea stăpâniri politice, într'un *cadru unitar*, limpezindu-se pas de pas viața Bisericii, pe temeuri documentare bogate și necunoscute, pe intuiții agere și divinații surprinzătoare, cari rectificau erori vechi, împrăștiau calomniile interesate și puneau în evidență o realitate profundă: *creația culturală* a Bisericii și valoarea ei covârșitoare în făurirea *unității sufletești a nației*, pe care nici o suferință și nici o silnicie din cursul istoriei viforoase n'o puseseră zdruncina.

Cu o genială putere de analiză și evocare, dl N. Iorga a pus sub ochii noștri uimiți o Biserică de o activitate nebănuită, a zugrăvit figuri de o mare frumusețe morală, a reliefat curente de înălțătoare avânturi, restabilind cultul iubitor cel datorăm acestei divine instituții, cu merite atât de extraordinare în promovarea idealurilor noastre naționale.

Viața unui om de bine: Dr. Ioan Mihu

Este incontestabil, că printre figurile mari ale Ardealului regretatul fruntaș dela Vinerea, ocupă un loc proeminent, cum puțini îl bănuiesc. De aceea, era necesar să se găsească cineva, care să înfățișeze pentru cei de azi și de mâine personalitatea lui atât de originală și armonioasă, sobră și rectilină, vrednică a fi pusă ca o pildă de urmat sub ochii tinerimii și conducătorilor neamului nostru. Sarcina aceasta frumoasă și a luat-o Arhiepiscopia ortodoxă a Sibului, tipărind un volum de rară eleganță tehnică, pe întindere de 500 pagini, sub titlul dat de însuși cel dispărut: „Spicuri din gândurile mele politice, culturale și economice”.

Dela cea dintâi răsfoire cartea te

„Și aceasta este încrederea ce avem către El, că dacă cerem ceva după voința Lui, El ne ascultă. Și dacă știm că ne ascultă ceea ce îi cerem, știm că dobândim cererile pe care le-am cerut dela El.”

1 Ioan 5, 14—15.

De aceea, cele două volume elegante, de peste 900 de pagini, au fost primite în adevăr la 1908 cu nemărgenită bucurie de toți românii cărturari. Ardealul, mai ales, avea motive speciale să salute cu entuziasm această operă de neîntrecută valoare națională, fiind că-și găsea pentru întâia oară în paginile ei *întreg* trecutul său bisericesc înfățișat cu dreptate și căldură.

Ea devenise de-acum o carte de căpătâi a Clerului și mirenilor de dincoace de Carpați, cari au știut să-i soarbă frumusețea gândirii și înălțimea inspirației, în luptele grele purtate cu dușmanii noștri milenari. Din filele ei vibrante, am învățat noi să prețuim și mai mult Biserica strămoșească, strângându-ne tot mai solidari sub flamura ei mântuitoare. Istoria aceasta, ce ne plimbă prin marele ei autor, pe culmi de mândrie culturală și năzuinți naționale, a fost unul din factorii sufletești de seamă cari ne-au întărit credința în marea zi de biruință a *unității* neamului românesc.

Este deci așa de logic să subliniem astăzi, cu toată bucuria împlinirea alor 30 de ani dela apariția „Istoriei Bisericii românești”, aducând dlui Nicolae Iorga omagiile de sinceră recunoștință ale Ardealului desrobitor.

I. MATEIU

ispitește s'o cercetezi fără întârziere, fiindcă deoparte dă memoriile unui conducător, însoțite de o vastă corespondență politică, cu privire la un capitol dramatic al luptelor noastre din preajma războiului mondial: Tratatul de împăcare cu Ungurii.

De altă parte volumul este precedat de o biografie scrisă de dl SILVIU DRAGOMIR, învățatul istoric și academician, care studind cu profundă înțelegere materialul oferit, ne-a dat un portret admirabil al dr.-ului IOAN MIHU.

Chiar dela început îți dai seama, că I. Mihu a fost o figură de profundă structură filosofică, deoarece încă din viață și-a orânduit cu mare grijă materialul, destinat a servi ur-

mașilor ca isvor biografic. Nu lipsește nici schița necrologului, ținută în termeni de creștinească modestie, ce impresionează.

Fiul de țaran înstărit dela Vinerea, avea să fie din tinerețe un exemplar elocvent al gândirii ordonate și acțiunii chibzuite. O moștenire familiară, proprie de altfel clasei noastre rurale, l-a înzestrat cu un simț viu al realităților, care-i îngăduia să evite înălțimile romantice înșelătoare și să se țină bine pe pământ, privind oamenii și lucrurile așa cum sunt, nu cum au aierul de a fi. Astfel socotind, că programul politic dela 1881 și tactica de luptă a partidului național român nu pot da rezultate pozitive în raport cu forțele și mentalitatea Budapestei șovine — el se retrage curând din arena politică, așa cum făcuseră de altfel atâția bărbați eminenți în frunte cu Parteni Cosma. Ca și acesta, Ioan Mișu era convins, că neamul va fi mai profitat, dacă fruntașii lui se consacră operei de întărire culturală și economică a poporului nostru de țărani. Abia când în aceste domenii se vor obține rezultate apreciabile, se pot nădăjdui succese și pe plan politic militant.

În consecință Ioan Mișu înființează la 1885 banca „Ardeleana” din Orăștie, pe care o conduce cu rară energie timp de aproape 20 ani, determinând o adevărată renaștere economică și culturală a regiunii.

Ca președinte al Societății pentru fondul teatrului român Ioan Mișu preconiza de asemenea căi mai pozitive și scopuri mai realizabile, decât cele stabilite la început de întemeietorii idealisti. În loc de scenă permanentă, pentru care n'aveam nici mijloace nici public, el hotără să fie pregătiți câțiva tineri artiști, cari să constituie o trupă teatrală ambulată.

La fel s'a interesat Ioan Mișu de biserică și școală, aducând contribuții prețioase, ca membre în toate corporațiunile bisericesti.

Autoritatea lui crescuse așa de mult încât în 1916 când candidatura lui Mangra — susținut de contele Tisza — amenința viitorul Bisericii, mulți fruntași au propus scaunul de Mitropolit lui Ioan Mișu, deși era mirean.

Cunoscând rolul covârșitor al presei, el creiază în 1912 Fundația ziaristilor cu dania princiară de 25.000 Coroane aur, care stârni o bucurie imensă în sufletul tuturor Românilor.

În politică n'a mai revenit decât trecător în 1910, când la invitația guvernului maghiar a început faimoasele tratative de pace. Prestigiul deosebit și stîmpană unanimă de care se bucura în toate cercurile, l-au făcut vrednic de această misiune extrem de grea și delicată. Dacă n'a reușit vina nu este a lui. Memoriile bogate și corespondența ce s'au tipărit acum ne lasă să vedem clar, că perfidia Budapestei și nesinceritatea unor fruntași ai partidului național au fost mai tari decât onestitatea bărbatului de caracter și prevăzător dela Vinerea. Programul lui de revendicăci fusese integral aprobat atât de regele Carol I. ca și de toți bărbații de Stat ai României. Desamăgit Ioan Mișu se retrage definitiv din viața politică, încheindu-și în 1911 Memoriile cu această vibrantă spovedanie națională: „Pătrunși fiind de importanța, necesitatea și dorul unității naționale a tuturor Românilor, și deplin încrezători în dreptatea și biruința finală a aspirațiilor noastre drepte, noi la idealul nostru inalienabil și la viața noastră națională distinctă nu vom renunța nicicând și sub nici o împrejurare.”

Numai un asemenea suflet își putea lăsa prin testament toată averea sa considerabilă Arhiepiscopiei din Sibiu, spre a organiza o școală agronomică de model la Vinerea pentru țărănimea pe care o iubise cu atâta pasiune.

Și totuși ospățul Unirii din 1918

nu l-a văzut în fruntea mesii, unde s'au îmbulzit atâția ambițioși. El rămâne la o parte, bucurându-se cu sătenii lui devotați de minunea visului împlinit, până în clipa morții din 1923. Abia posteritatea desinteresată îi redă cu recunoștință locul meritat în Panteonul marilor români.

Di prof. Silviu Dragomir ne-a dăruit cu talent și iscusință, o biografie veridică, scrisă într'un stil ales și plin de căldură, pe un fond de echilibru și sobrietate, perfect asimilat cu verticala sufletească alui Ioan Mișu.

Este unul din cele mai alese omagii, ce-i puteau fi aduse, în mod postum, de către neamul nostru. De aceea, recomandăm călduros cititorilor, această operă atât de valoroasă tipărită la Sibiu.

I. MATEIU

Dr. Ioan Mișu și unitatea religioasă. În memoriul ce-l întocmise pentru adunarea națională dela Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918, marele fruntaș român ținea să propună de încheiere și restabilirea unității religioase, în termenii următori:

„În fine ar fi de dorit din punct de vedere național, ca deodată cu unirea politică a Românilor într'un singur Stat național să se facă și reunirea bisericilor românești într'o singură biserică națională și

autocefală, dat fiind că desbinarea, urmată în vremuri de restriște nu s'a făcut pentru convingeri și trebuințe sufletești, ci numai pe motive politice și materiale, care astăzi și-au pierdut rostul.”

Dacă această propunere, venită din partea celui mai înțelept fruntaș al Ardealului ar fi fost primită de convocatorii și diriguitorii adunării dela Alba-Iulia, de sigur, că cei 100.000 de români ar fi proclamat unitatea religioasă cu aceeași imensă însuflețire ca și pe cea politică. Căci așa au făcut și cei 40.000 de înaintași la 1848 în adunarea națională de pe câmpul libertății dela Blaj. Dar ca și atunci, tot așa și în 1918 s'au găsit fruntași iezuiți, cari au tras toate sforile în culise, spre a împiedica această mare restaurare sufletească a neamului. Căci pentru ei *catolicismul* trece fără nici o discuție înaintea *românismului*. Și astfel am rămas mai departe în aceeași *desbinare* care învrăjbește tot mai adânc neamul românesc prin acțiunile îndrăznețe ale Vaticanului.

Dar va veni o zi, când poporul nu va mai tolera această sfâșiere meșteșugită provocată de forțele dușmane din afară.

INFORMAȚIUNI

DARUL SUVERANULUI PENTRU MOȘI. Majestatea Sa Regele a donat câte 50.000 lei la fiecare județ din cele 6 din regiunile moșilor, drept contribuție la lucrările de ameliorare ce se execută acolo. Dania regală a mișcat profund pe urmașii lui Horia.

O veste mare. Vineri, 13 I. c. P. S. episcop Nicolae Colan, minis-

trul educației naționale și al Cultelor a supus M. S. Regelui spre semnare Decretul-lege privitor la noua organizare a învățământului teologic. Suveranul, după ce l-a examinat, i-a dat deplina Sa aprobare. Este un mare succes al Bisericii, legat de numele vrednicului nostru Ierarh. După publicarea Decretului în Monitorul Oficial vom reveni.

FOILETON

MIRENII și drepturile lor în Biserică.

de I. MATEIU

Cu atât mai mult se greșește, când i se dă autonomiei acest senz separatist în cadrele Statului românesc. Faptul esențial, că ea a fost cuprinsă și consacrată chiar în Constituție la 1923, exclude cu totul teoria separației. După doctrina modernă, o Biserică trăiește în regimul separației numai atunci, când Statul o scoate din domeniul dreptului public, considerând-o o simplă instituție privată.¹⁾ În spirit constituțional autonomia înseamnă libertatea Bisericii de a-și reglementa, conduce și administra singură afacerile ei interne de orice natură. Această libertate este limitată numai în măsura cerută de suveranitatea națională, ca nici o instituție organizată în Stat să nu depășească sfera atribuțiilor sale legale.

Acestei considerațiuni de drept public i s'au adăugat însă și motive de ordin național, spre a se păstra, chiar și în regimul autonomiei, vechea

¹⁾ cf. I. S. Berdnikov, Curs de drept bis. București 1892, p. 386.

tradiție de alianță dintre Biserica ortodoxă și Statul românesc. Astfel, spre deosebire de celelalte Culte, în Biserica noastră alegerea și instituirea Ierahiei înalte se face cu participarea activă a reprezentanților Statului, cari sunt membri de drept ai colegiului electoral bisericesc. Administrarea averilor generale bisericesti este iarăși în funcție de colaborarea Statului, care își are reprezentantul său în Eforia centrală. Înființarea de noi Eparhii, schimbarea sediului sau titulaturii lor, depinde tot de suveranitatea națională. Un drept însemnat pe care și l-a rezervat Statul — iarăși numai față de Biserica noastră — este că Regulamentele, pe cari și le votează pentru orânduirea vieții sale interne, trebuie să fie confirmate de Rege, spre a deveni valabile. Apoi Statutul de organizare — deși operă exclusivă a Bisericii — nu poate fi modificat de către Congresul național bisericesc, decât având asentimentul expres al Statului.¹⁾

Dar mai puternic se exprimă legăturile dintre Biserica și Stat în sistemul alegerii Patriarhului. Legea specială a patriarhatului din 1925 stabilește, că marele colegiu electoral se compune din membrii adunării Arhiepiscopiei Bucureștilor, ai Congresului național-bisericesc și din membrii de reli-

¹⁾ Vezi aceste dispoziții în Legea și Statutul de organizare bisericescă din 1925.

gie ortodoxă ai corpurilor legiuitoare.¹⁾ S'ar putea spune deci, că Patriarhul nici nu este alesul Bisericii, ci mai curând al Statului, care decide prin numărul covârșitor al reprezentanților săi politici.

Prin urmare, când aceasta este situația legală, când cele mai importante atribute ale autonomiei sunt exercitate de Biserică în colaborare directă cu Statul, se mai poate pretinde, în mod serios, că autonomia înseamnă separație? Să părăsim, prin urmare și această legendă, fluturată de câțiva alarmiști, robi incorigibili ai unor concepții perimate.

Căci și pentru Biserică autonomia nu este altceva, decât ceea ce este pentru individul social: condiția fundamentală de viață. Un adevăr de mult consacrat ne învață, că nu există viață, decât în libertate. Valoarea superioară a autonomiei rezidă tocmai în principiul ei de bază, de a garanta, individual și colectiv, puțința inițiativelor, concurența ideilor, stimularea voințelor și libertatea realizărilor, inspirate de idealul unitar al Bisericii. Totul e mișcare, frământare și întrecere, încălzit de același impuls tainic al naturii omenești: neastâmpărul creațiunii. Numai prin autonomie ajunge Biserica să se descopere pe sine, înțelegându-și chemările

¹⁾ Vezi Legea în Monitorul Oficial Nr. 44 din 25 Febr. 1925.

Solemnitatea dela mănăstirea Cozia. Dumineca trecută a avut loc la mănăstirea Cozia, din inițiativa d-lui prof. N. Iorga, reinhumarea osămintelor lui Mircea cel bătrân. Solemnitatea a fost cinstită de prezența Mareșului Voevod Mihai, ca reprezentant al Suveranului. Erau de față reprezentanții marilor instituții de cultură, ai autorităților și un public numărös de toate stările. După slujba religioasă oficiată de P. S. episcop Vartolomeu al Râmnicului, cel dintâi a luat cuvântul d-l prof. N. Iorga, reinviind în cuvinte scurte de o religioasă emoție profilul gloriosului Domn. În numele Ministerului educației naționale a vorbit pâr. Nae Popescu, subsecretar de stat. Din partea Academiei Române a cuvântat pâr. prof. I. Lupaș aducând un pios omagiu mamei Teofana, mama lui Mihai-Viteazul, îngropată tot aici. După terminarea solemnității Marele Voevod Mihai, condus de d-l Iorga, a vizitat paraclisul domnesc. Acest act de cucernică pomenire a impresionat toate sufletele.

Sesiunea Sf. Sinod. Săptămâna trecută sf. Sinod s'a întrunit în sesiune ordinară de primăvară. Printre numeroasele chestiuni de care s'a ocupat a fost și aceea a căsătoriilor mixte, atât de îngrijorătoare în tinuturile alipite, apoi problema modificării legii bisericești. Proiectul înțocmit s'a trimis tuturor eparhiilor spre a-și da avizul, urmând ca o comisiune, prezidată de I. P. Sa Mitropolit Nicolae Bălan să prezinte un raport Sf. Sinod.

Comemorarea lui Oct. Goga. Vinerea trecută, 13 I. c. Academia Română a ținut o ședință publică, făcând comemorarea ilustrului poet și om de stat. D-l Al. Lapedatu, ca președinte al instituției a rostit un mișcător cuvânt de pomenire, relevând pierderea imensă suferită de țară prin moartea neașteptată a lui Octavian Goga. Membrii Academiei

au păstrat o clipă de reculegere. În toate centrele țării s'au slujit parastase întru amintirea înflăcăratului patriot.

Adunarea generală a Soc. femeilor ortodoxe. Duminecă 15 c. s'a ținut în sala de ședințe a episcopiei adunarea generală a Societății Femeilor Ortodoxe din Cluj.

În fața unui public ales, d-na Sofia Meteș a vorbit despre rodnică activitate desfășurată în anul trecut cu concursul P. S. episcop Nicolae Colan, al FOR-ului, Academiei Teologice și consilierilor eparhiali.

Pâr. Dr. Sebastian Stanca, promite în numele eparhiei tot sprijinul pentru realizarea frumoaselor idei preconizate în programul Societății.

D-l prof. univ. dr. Emil Teposu, președintele „For-ului din Cluj, arată că pe viitor va exista o mai strânsă colaborare între Frăția Ortodoxă și Societatea Femeilor Ortodoxe, pentru ridicarea nivelului moral și religios al credincioșilor din orașe și din sate.

Autonomia bisericii ortodoxe.

În cuvântul de deschidere a adunării arhiepiscopiei Sibiului I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan a combătut ideea modificării organizației bisericești, spunând:

„Noi știm cu câtă greutate și chibzuință s'a făcut legea pentru organizarea bisericii noastre. De aceea, cunoscând pe ce baze temeinice s'a sprijinit această lege, nu ne putem închipui că ea va putea fi supusă modificărilor. Eu am o temere în fața gândurilor pe care le nutresc unii, de a provoca schimbări în actuala organizare bisericească.

Biserica trebuie ajutată din toate puterile, ca să se poată afirma din prisosință în forțele sale spirituale. Acest lucru trebuie să-l aibă în vedere toți cei cari intenționează o schimbare în actuala organizare a bisericii”.

Iar la închiderea adunării I. P. S. Sa a declarat:

„Plec azi la ședințele sf. Sinod ca să intervin la forurile superioare spre a fi lăsați să ne conducem și mai departe pe baza principiilor de *autonomie* bisericească”.

Două monumente lui Octavian Goga.

Din inițiativa d-lui Istrate Mișescu, fost ministru de externe, s'a constituit un comitet de acțiune în București, care își propune să strângă prin subscripție publică fondurile necesare ridicării a două monumente marelui poet: unul în capitală și celălalt în Cluj. Desvelirea lor urmează să se facă cu prilejul comemorării unui an dela moartea în veci regretatului prim-ministru al Țării. Nu ne îndoim, că fiii eparhiei noastre vor contribui cu dragă inimă la realizarea acestui gând românesc.

† Prof. Dr. Gh. Marinescu.

Duminecă, 15 curent a încetat subit din viață marele savant Gh. Marinescu dela Facultatea de medicină din București. Prin lucrările sale, în număr de peste 900, din cari cele mai multe în limbi străine, defunctul profesor își câștigase o faimă universală, fiind ales membru în cele mai vestite societăți științifice. Era și un bun creștin, afirmându-și sentimentele sale religioase în scrieri științifice. Dumnezeu să-i facă parte cu cei drepti.

Presa străină despre prof. I. Lupaș.

Dintre aprecierile presei în legătură cu conferința d-lui prof. I. Lupaș ținută la Bratislava, cităm pe cele apărute în marele cotidian *Prager Presse* din 5 I. c. Aici se spune între altele: „În urma invitației Universității Komensky, a societății Saфарик și a asociației cehoslovaco-română, d-l Dr. I. Lupaș dela Universitatea din Cluj, fost ministru, a ținut în Bratislava o conferință deosebit de interesantă despre personalitatea umanistului Nicolae Olahus. Profesorul

Lupaș a dovedit cu date neînșelătoare, că acest fost primat maghiar de Strigoniu (1493-1568), înrudit de aproape cu Regele Matei Corvinul, este de origine română necontestată. Conferențiarul a subliniat împrejurarea interesantă, că acest înalt prelat catolic, care a întemeiat Seminarul catolic din Trnava și a murit în Bratislava este creatorul colaborării culturale dintre Români și Slovaci de acum 400 ani. Apoi a rezumat importanța teologică, istorică și poetică a acestui eminent umanist al timpului său. Manualul lui pentru preoți descoperit în Sibiu are aceeași însemnătate ca și descrierea geografică-istorică a Ungariei adoptată de Mathias Bell (Bratislava), sau ca poeziile lui scrise într'o latină înflorită, printre cari în deosebi elegiile. Cuvântul lui Ranke, că nimenea nu poate înțelege vremea sa fără a-i cunoaște și istoria, a găsit în marele public, căruia îi era destinată conferința, un real interes și o aprobare spontană”.

Ne bucurăm mult, că putem încresta asemenea cuvinte bune la adresa învățatului profesor din Cluj.

O declarație fatală. În fața unui grup de pelerini Papa referindu-se la vizita cancelarului Hitler - a făcut următoarea declarație: „este o rușine că astăzi în locul crucei lui Hristos pretutindeni se vede svastica anti-creștină”. Regimul din Germania socotind ofensatoare această declarație a hotărât să denunțe în câteva zile concordatul încheiat cu Vaticanul. Iată cum se prăbușesc concordatele.

Pentru parohiile sărace. Biserica noastră are șase rânduri complete de vestminte pentru sărbători și unul negre. Vestmintele sunt dăruite de diferiți credincioși și nu sunt deloc prea vechi sau uzate. Și fiindcă de Sf. Paști s'au găsit credincioși cari au dăruit încă unul chiar dela magazinul Sf. Patriarhii, ne adresăm fraților preoți din parohiile lipsite, rugându-i să ne scrie pentru a le

și cunoscându-și puterile de realizare în sbuciumul necurmat al societății omenești.

Astfel, *autonomia* duce la două consecințe covârșitoare: de o parte pune Biserica în situația normală de a fi deplin stăpână pe viața, idealurile și acțiunile sale; iar de alta asigură, în cadre legale, colaborarea ei cu Statul, prevenind conflictele prin delimitarea sferelor de competență.

Dealtfel, nu trebuie să ne speriem prea tare nici de lozincă „separației”. Ea n'ar fi primejdia pentru Biserica, în ipoteza că aceasta ar fi perfect organizată, sub raport spiritual și material. Chiar în această perspectivă însă, preferăm s'o vedem păstrându-și alianța cu Statul, pentru că amândouă sunt instituțiuni naționale, răsărite din adâncimile sufletului românesc și pentru slujirea misiunii sale istorice pe pământul strămoșilor noștri.

Dar autonomia n'a fost înțeleasă nici odată și nici practică de cineva în sens separatist, adică de rupere totală cu Statul românesc. Cu o astfel de mentalitate ar trebui să declarăm separatiste toate *asezămintele autonome* din Stat, începând cu Academia Română și până jos la ultima societate corală din satul ascuns în taina munților, pentru că activitatea lor nu este dirijată de capriciile cutărui ministru sau potentat politic. Vedeți, autonomia este un concept natural și un triumf al

civilizației la capătul unor lupte de veacuri pentru libertate, constituind pentru colectivitățile organizate, condiția lor indispensabilă de viață și de progres. A renunța la ea, ar însemna să consimțim de bună voie la decapitarea noastră, căzând din nou sub regimul tutoratelor din vremile de tristă decadentă bisericească.

Dacă Biserica ardeleană se înfățișează în condiții mai avansate, mai solide și mai susceptibile de realizări durabile, faptul se datorează exclusiv *autonomiei* sale, care organizând forțele Clerului și ale credincioșilor într'un sistem armonios de instituțiuni, a făcut din Biserica un corp plin de viață, capabil de luptă și de biruință, în toate domeniile sale de activitate publică. Mirenii în deosebi, au meritul nepieritor de a fi înțeles, prin interesul lor neobosit, semnificația *autonomiei* în evoluția Bisericii, și de a o fi apărut eroic în marile ceasuri de cumpănă și de suferință.

Cu atât mai mult se cuvine, să prețuim valoarea *autonomiei* acum în Statul național, unde nelăgrădită de nici o dușmănie opresivă, Biserica își poate afirma din plin strălucirile ei daruri spirituale, pentru înălțarea neamului românesc.

E convingerea unanimă ce-a stăpânit sufletul făuritorilor Unității naționale în clipa istorică din 1923, când — în frunte cu nemuritorul Rege Fer-

dinand I. — au consacrat prin texte constituționale *autonomia* Bisericii ortodoxe române.

Postulatul ei canonic și național, fusese formulat atunci, ca un deziderat al Constituantei întregi, de competența inegalabilă a d-lui Nicolae Iorga în cuvintele memorabile: „*Voii timpul lui Chesarie, voii timpul lui Veniamin sau al lui Grigorie? Pentru aceasta faceți bine să redați unei Biserici care nu a meritat prin nimic să fie aservită Statului, să-i redați ceva măcar din libertatea pe care a avut-o odinioară.... Dați Bisericii românești autonomia!*”¹⁾

Privind-o în lumina rodurilor binecuvântate ce le-a adus pentru Hristos și Națiune, simțim cum spiritul profetic al Mitropolitului Andrei Șaguna plutește și peste Biserica României întregite, povățuind-o pe cărările sigure ale *autonomiei* și organizației sale mântuitoare.

De aceea, Ardealul în deosebi, înțelege să rămână în toate vremurile deplin credincios acestei mari și scumpe tradiții bisericești.

Cluj, Aprilie 1933.

¹⁾ cf. A. Lascarov-Moldovanu și S. D. Ionescu, Constituțiunea României din 1923. București 1925, p. 198.

trimit ca dar din partea bisericii. Nu-și vor costa decât câțiva lei taxele postale de expediție.

Lunca Bradului - Murăș.
Andrei Eftimie, preot Grigorie Cif, episcop

Pentru muzeul eparhial am primit dela dl Dr. O. Apostol un protocol al ordinațiilor episcopale dela 1845-1865 din protopopiatul dela Vâlcele.

Hirotonia profesorilor de religie. Sf. Sinod a aprobat ca toți candidații în scriși pe tablourile de capacitate pentru religie și cari au dreptul să fie numiți profesori titulari, să poată fi hirotoniți preoți onorifici pe seama catedrelor episcopale, urmând ca apoi să fie numiți profesori titulari în ordinea de înscriere pe tablourile de capacitate și în limita locurilor vacante.

Se naționalizează sfinții maghiari. După vr'o 15 ani de toleranță ordinariatul greco-catolic din Cluj s'a hotărât să isprăvească cu sfinții maghiari din catedrala ce li s'a dat de către Vatican. E vorba de primul rege al Ungariei sf. Ștefan, sf. Emeric și Elisabeta, cari împodobesc vitraliile ferestrelor. Deocamdată a fost luat în antrepriză numai sf. Ștefan, și astfel coroana ungară de pe cap i-a fost transformată într'o mitră episcopală bizantină, sceptrul regal într'o cârjă arhierescă, iar emblema Ungariei într'o evanghelie. Și de desupt s'a scris: *Sf. Nicolae*. Din păcate totul e numai o caricatură, deoarece insignele ungurești se pot vedea și acum în lumina geamului. Ceilalți doi sfinți își așteaptă rândul. Cu alte cuvinte, s'a făcut o operație care se corespundă cu hranul bisericii, care este al „Schimbării la față”. Dar aici nu este decât o soluție demnă: înlocuirea completă a vitraliilor, ori câte parale ar costa. O pretinde cel mai elementar simț național.

BIBLIOGRAFIE

A apărut Nr. 5 pe Mai 1938 al revistei „**Viața Ilustrată**” de sub direcția P. S. Episcop *Nicolae Colan*, cu următorul sumar:

† *Nicolae Colan*: Făptura Nouă; *Al. Străoneanu-Balaș*: Dimineață de Mai (poezie); *Grigorie T. Marcu*: Însănătoșirea presei românești; *Ion Goron*: Legături cari eliberează; *Al. Străoneanu-Balaș*: Dar convenit (poezie); *Il. V. Felea*: Zaharia Bărsan; *Eugenia Mureșanu*: Spovedanie (poezie); *Dr. Victor V. Hortopan*: Viscol (poezie); *N. German*: Primăvară în sat (poezie); *Dr. G. Preda*: Insemnări ce privesc Igiena și Profilaxia mintală; *Prof. A. Buzdug*: Zece Mai; *Emil Zegreanu*: Cărarea (poezie); *Eugenia Mureșanu*: Copilul...; *Mihai Nanu*: Salonicul; *Iosif E. Nașghiu*: Stavropighia dela Toplița; *S. S., Pr. Fl. Mureșanu și Gh. Vătășescu*: Cronica literară: Ordinul franciscanilor conventuali (Minoriti) din Transilvania. Sf. Grigorie de Nazianz despre împăratul Iulian. *Jean Jacques Rousseau*; *Il. V. F. și I. E. N.*: Cronica internă: Oct. Goga. Dreptate pentru Moși. Călugării asump-

ționiști. Contrabanda de aur. Cumis necarea străjerilor. Serbările „Tinerimii Române”. Un minister nou. *Petrache Lupu*. Congresul profesorilor secundari. O expoziție de reviste și ziare vechi; *Il. V. F.*: Cronica externă: Plebiscitul german. Viena semită și antisemită. Franța are guvern național. Acordul anglo-italian. Biserica Sf. Mormânt. *Fedor Ivanovici Șaliapin*. Viața veselă. Numeroase ilustrații.

Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 3880/1938.

Al 54-lea ajutor din „Fondul de ajutorare preoțesc” al Eparhiei noastre s'a acordat în suma de 58.200 Lei familiei fieiertatului preot *Petru Both* din Stoiceni, decedat la 28 Aprilie 1938, cf. art. 5 a) din Regulament. Cluj, la 16 Mai 1938.

Consiliul eparhial.

Nr. 3683/1938.

Comunicat oficial.

Pentru conformare se publică mai jos în copie decizia On. Minister de Finanțe Nr. 29207 dela 16 Aprilie 1938:

„În aplicarea dispozițiilor art. 44 L.C.D. așa cum a fost modificat prin legea din 1 Aprilie 1938, publicată în „Monitorul Oficial” Nr. 76938, prin Deciziunea Ministerială cu Nr. 26830 din 16 Aprilie 1938, s'a dispus ca venitul net până la 3000 Lei lunar, pentru salariații muncitori manuali, să fie diminuat cu Lei 1000 drept cheltuieli efectuate în exercitarea meseriei.

Veniturile dela 3001 Lei în sus, nu beneficiază de această reducere și se impun integral. Veniturile sub 1.000 Lei lunar sunt exonerate de impozitul pe salarii, iar beneficiarii lor urmează a suporta impozitul minimal în condițiile art. 54 L. C. D.

Scăzământul acesta neimpozabil, fixat forfetar la 1.000 Lei lunar, pentru veniturile până la 3.000 ale muncitorilor manuali, în cazul când nu are lucrare efectivă patru săptămâni, se socotește pe oră Lei 5'20, pe zi Lei 41'66, iar pe săptămână Lei 250.

Pentru toți salariații din această categorie, la întreprinderile care fac plăți săptămânale, intrucât prin ordinul circular Nr. 503.200/1938, s'a dat Instrucțiuni că dacă plata se face cu orș sau ziua, pentru raportarea la calcularea supracotei, se socotește ziua de 8 ore și 4 săptămâni o lună. Din trei în trei luni este de vărsat impozitul la o săptămână în plus. Cu acest calcul se completează cele 52 săptămâni ale anului.

Indicațiunea de 48 ore săptămânal este o modalitate de calcul minimal, în orice caz, dacă muncitorul plătit cu ora lucrează peste 192 ore lunar, impozitul de plată se socotește asupra întregului venit realizat în luna respectivă.

Vă comunicăm în copie această deciziune, pentru a Vă conforma în tocmai, aducând-o de urgență, în scris la cunoștința întreprinderilor care utilizează lucrători manuali, cu ora, ziua, săptămâna sau luna.

ss. Indescifrabil. ss. Indescifrabil.

Cluj, la 12 Mai 1938.

Consiliul eparhial.

Oficiul paroh. ort. rom. Răzoare, J. Someș.
Nr. 43/1938.

Publicație de licitație.

Consiliul parohial ort. rom. din *Răzoare (Mașca)*, protopopiatul Lăpuș, jud. Someș, dă în întreprindere pe cale de licitație publică minuendă *zidirea bisericii ort. române a Sf. Arhangheli*, din Răzoare, conform planului și devizului aprobat de Ven. Consiliu Eparhial din Cluj sub Nr. 4706/936 și planul sub Nr. 3404/935 și invită pe cei interesați ca până la 29 Mai a. c. să-și înainteze Consiliului parohial din Răzoare ofertele în scris sigilate și închise.

Licitația se va ținea în aceeași zi adevă 29 Mai 1938 la ora 2 p. m., în edificiul școlii primare de stat din Răzoare.

Parohia dă în natură antreprenorului cărămida pe șantier, 16 stâmpeni de piatră scoasă la carieră și nisipul din alvia râului să și-l scoată.

Concurenții vor depune deodată cu ofertele o garanție în numerar sau hârtii de valoare garantate de Stat 10%, dela prețul devizului ce este de 420.791 Lei.

Planul, devizul și condițiunile speciale de executare se pot vedea zilnic la oficiul parohial din Răzoare.

Consiliul parohial își rezervă dreptul de a încredința zidirea bisericii aceluia dintre ofertanți, care va prezenta mai multă garanție și soliditate, fără considerare la prețul oferit. Epitropia nu suportă nici un fel de cheltuieli pentru deplasare la licitație.

În caz că la 29 Mai nu s'ar prezenta cel puțin 3 oferte în conformitate cu Regulamentul pentru executarea construcțiilor de biserică Art. 13 a treia licitație se va ținea la 21 Iunie 1938, ora 2 p. m., în școală. Răzoare, la 28 Aprilie 1938.

Teodor Herman, *Ioan Vele*,
paroh. epitrop I.

Văzut:

Stefan Ghețte, protopop.

Oficiul parohial ort. rom. Mogoș-Miclești (județul Alba).

Nr. 106/1938 par. (23) 1-1

Publicație de licitație.

Consiliul parohial ort. rom. din *Mogoș-Miclești*, jud. Alba, dă în întreprindere prin licitație publică *zidirea bisericii în roșu*, conform planului și devizului aprobat de Ven. Consiliu eparhial Cluj, cu Nr. 5724 1938, pe lângă suma prevăzută în deviz de Lei 793.299, invitând pe cei interesați a-și înainta Consiliului parohial ofertele închise și sigilate până la data de 5 Iunie 1938.

Licitația se va ținea în aceeași zi (5 Iunie a. c.), orele 2 p. m., la oficiul parohial din loc.

Parohia dă tot materialul necesar pe șantier dând numai manopera în antrepriză.

Concurenții vor avea a depune o garanție de 10%, din prețul devizului în numerar s'au hârtii de valoare.

Planul, devizul și condițiunile de executare speciale a lucrărilor se pot vedea zilnic la oficiul parohial ort. rom. din Mogoș-Miclești.

Consiliul parohial își rezervă dreptul de a încredința lucrarea aceluia dintre concurenții care va prezenta mai multă garanție, fără considerare la prețurile oferite.

Parohia nu suportă cheltuielile de participare la licitație.

Neputându-se ținea licitația la data de mai sus, se va ținea din nou la data de 19 Iunie 1938, în aceleași condițiuni.

Mogoș-Miclești, la 11 Mai 1938.

Romul S. Todea, *Ioan Marian*,
preot. epitrop I.

Nr. 475-1938.

Văzut: *Vasile Span*, protopop.

Parohia ort. română Susenii-Bărgăului, județul Năsăud.

Nr. 51/1938.

(20) 2-3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de *cantor bisericesc* din parohia ort. română *Susenii-Bărgăului*, prot. Bistriței în virtutea ordinului Venerabilului Consiliu Eparhial Cluj Nr. 1874 din 12 Martie a. c. se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „*Renașterea*”.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele statorite de consiliul parohial în ședința sa din 24 Februarie 1929.

Candidații își vor înainta cererea însoțită de „Diploma” de cantor în termenul sus indicat oficiului prot. ort. rom. Bistrița.

Susenii-Bărgăului, la 14 Aprilie 1938.

Oficiul parohial în înțelegere cu Oficiul prot. ort. rom. Bistrița.

N. Cristea, paroh.

Protopopiatul ortodox român Unguraș

Nr. 187-1938

(21) 2-3

CONCURS

Pentru întregirea postului II de preot din parohia *Bălan* protopopiatul Unguraș, se publică concurs, cu termen de 30 zile dela 1-a apariție în „*Renașterea*”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariul dela Stat.
2. 11 jughăre sesiune.
3. O zi de lucru, dela fiecare fum.
4. Casă cu dependențe și grădină.

Candidații își vor înainta cererile de concurs potrivit legii în termenul deschis, și cu incuviințarea subsemnatului se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu credincioșii. În candidație însă fără învoirea P. S. Episcop nu vor putea fi luați.

Unguraș, la 27 Aprilie 1938.

Consiliul Parohial din Bălan în înțelegere cu Oficiul protopopesc al tractului Unguraș.

Joiț Ghiurițan, protopop.

POSTA REDACȚIEI

Z. M., Dej. Este explicabilă enervarea clarisimilor. Replicile usturătoare din Telegraful Român și Revista Teologică au ni merit în plin. Ce vor face mâine ucenicii lui *Loiola*, când își vor pierde și mai tare câmpătul?

I. P., Alud. Congresul papistaș dela Budapesta va fi ceea ce am spus: un mijloc de revizionism maghiar. Ori cât ar apela păr. Brânzău din Lugoj, impresarul grupului român, la costume naționale, realitatea nu se schimbă: fiii Blajului vor merge la braț în capitala Ungariei cu vitézii lui *Horthy*. Și astăzi rușina cea mare.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.